



Revisionsplan 2021

Versionshantering

| <i>Datum</i> | <i>Version</i> | <i>Beskrivning</i> | <i>Ansvarig</i> |
|--------------|----------------|-------------------------------------|-------------------|
| 2021-03-31 | 1 | Fastställande av revisionsplan 2021 | Kommunrevisorerna |
| | | | |
| | | | |

Kommunrevisorerna

Kommunrevisorernas uppgifter följer av kommunallag, revisionsreglemente och god revisions sed i kommunal verksamhet. Revisionen syftar ytterst till att ge kommunfullmäktige underlag till ansvarsprovning av nämnder, styrelser och enskilda förtroendevalda.

Enligt kommunallagen 12 kap 1§ ska revisorerna pröva om:

- Verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- Räkenskaperna är rättvisande
- Den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig

I revisionsarbetet beaktas även de rekommendationer och utkast till rekommendationer som Skyrev (Föreningen Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer) utger.

Revisorerna ska årligen granska verksamheten inom nämndernas verksamhetsområden i den omfattning som följer av god revisions sed. Granskning ska ske på samma sätt i kommunala bolag, genom de lekmanrevisorer som utsetts i bolagen och stiftelserna.

Revisionen ska vara framåsyftande, leda till utveckling, förbättring och en effektivare verksamhet. Den ska även vara en tillgång i det demokratiska arbetet och ett stöd för arbetet i styrelser och nämnder.

För att klara detta uppdrag, och kunna uttala oss i ansvarsfrågan, måste vi prioritera och planera våra insatser. Därför gör vi en kontinuerlig analys av väsentlighet och risk för alla nämnder/styrelser, vilken ligger till grund för denna revisionsplan.

Revisionen arbetar aktivt med sin riskanalys vilket gör att revisionsplanen och planerade granskningar kan komma att uppdateras under året.

Revisionen ska årligen granska all verksamhet i den omfattning som följer av god revisions sed. Den årliga granskningen av verksamheten genomförs genom grundläggande granskning, fördjupad granskning samt granskning av delårsrapport och årsredovisning.

Den grundläggande granskningen genomförs genom att fortlöpande ta del av mål- och styrdokument, protokoll och övriga handlingar samt genom djupare dialogmöten med nämnder och verksamhet. Vidare granskas nämndernas interna kontroll.

Fördjupade granskningar genomförs utifrån vår risk- och väsentlighetsbedömning samt erfarenheterna från den grundläggande granskningen inkluderat möten med nämnder och styrelse.

Utgångspunkten för vår granskning är de mål och uppdrag som fullmäktige gett kommunstyrelse och nämnder. Granskningen ska ge svar på hur nämnder och styrelser mottar, genomför och återredovisar mål och uppdrag.

Vårt arbete dokumenteras fortlöpande i revisionsrapporter och i skrivelser till berörda styrelser och nämnder. Rapporterna delges kommunfullmäktige i en förkortad version. På revisorernas hemsida finns möjlighet att läsa rapporterna i sin helhet.

Vi lämnar årligen en redogörelse till kommunfullmäktige för vårt arbete. Vi kan rikta anmärkning mot nämnder, beredningar och enskilda förtroendevalda

Kommunrevisorerna

och ska i vår revisionsberättelse uttala oss om ansvarsfrihet tillstyrks eller inte.

Samordnad revision mellan kommunförvaltningen samt dess företag är ett viktigt instrument för ägarens (kommunfullmäktiges) kontroll och uppföljning. Som lekmanrevisorer granskar vi därför även den verksamhet som bedrivs i bolagen.

Den samordnade revisionen ger förutsättningar att bedöma hur kommunen arbetar med ägarstyrning och förvaltningskontroll. Granskningen sker utifrån ett övergripande styrperspektiv där ägardirektiven och kommunstyrelsens uppsikt är viktiga inslag. Avsikten med den samordnade revisionen är att stora delar av den kommunala verksamheten ska kunna granskas och prövas med helhetssyn och samlade bedömningar.

Lekmannarevisorns uppgift i de kommunala bolagen är att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om den interna kontrollen är tillräcklig samt om anvisningar från årsstämman följs. Granskningen ska ske enligt god sed och resulterar i en granskningsrapport med tillhörande granskningsredogörelse som presenteras för årsstämman via bolagens styrelse. Granskningsrapporten ska även fogas till revisionsberättelsen avseende kommunen.

För att beakta helhetssyn i hela den kommunala verksamheten har revisorerna även samverkan och informationsutbyte med andra revisorer i gemensamma nämnder, finansiella samordningsförbund och andra kommunala företag.

Har du frågor, synpunkter eller funderingar får du gärna höra av dig till revisionen genom ordförande Ewa Miller, 070- 622 03 04

Besök även gärna vår hemsida under www.umea.se/revision, där revisionsplan, granskningsrapporter och annan information finns.

Kommunrevisorerna

Granskning av delårsrapport och årsredovisning

Granskning av delårsrapport

Revisorerna ska årligen granska kommunens delårsrapport. Revisorerna ska enligt kommunallagen bedöma om resultaten i delårsrapporten är förenliga med de mål som fullmäktige beslutat om. Syftet med granskningen är att bedöma om delårsrapporten ger en rättvisande bild av kommunens resultat och ställning vid angiven tidpunkt och om rapporten är upprättad enligt Lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och god redovisningssed i kommunal verksamhet. Granskningen av delårsrapporten är översiktlig. Granskningsuppdraget ställer inte krav på att alla verksamheter ska ha granskats. Det handlar istället om en mera översiktlig bedömning.

Utifrån genomförd granskning av delårsrapporten, lämnar revisorerna ett uttalande till fullmäktige som underlag för fullmäktiges behandling av delårsboks slutet.

Granskning av årsredovisning

Revisorerna ska årligen lämna en revisionsberättelse. Syftet med granskningen av årsboks slut och årsredovisning är främst att erhålla tillräckliga underlag/revisionsbevis för revisorernas uttalanden i revisionsberättelsen om räkenskaperna ger en rättvisande bild av kommunens och kommunkoncernens resultat och ställning samt om redovisningen av verksamhetens resultat och måluppfyllelse redovisas i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) samt god redovisningssed i kommunal verksamhet.

Granskningen av kommunens och kommunkoncernens årsredovisning genomförs genom att följande frågor besvaras:

- Är räkenskaperna för Umeå kommun rättvisande?
- Är årsredovisningen upprättad i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning?
- Är redovisat resultat förenligt med de av fullmäktige fastställda målen för god ekonomisk hushållning?
- Har de av fullmäktige fastställda målen för kommunen följts upp och redovisas detta i årsredovisningen?
- Ger uppföljningen underlag för att uttala sig om grad av måluppfyllelse?

Kommunrevisorerna

Grundläggande granskning

Dialogmöten med presidier, styrelse och nämnder

Som ett led i den grundläggande granskningen träffar revisorerna presidier, styrelse och nämnder under året. Specifika frågor tas upp med varje nämnd, vilka fastställs inför dialogmötena.

Frågeformulär och möte med presidier

En del av den grundläggande granskningen utgörs av att ett formulär skickas till styrelsens och nämndernas presidium. Formuläret innehåller både generella och nämndspecifika frågor. Formuläret innehåller även ett avsnitt där styrelsens och nämnders presidium ska genomföra en självskattning rörande frågor om mål, uppföljning och intern kontroll. Vid det efterföljande mötet mellan revisionen och presidierna redovisas och diskuteras svaren på frågorna.

Enkät till ledamöter i styrelse/nämnder

Inom ramen för den grundläggande granskningen skickas även en enkät ut till styrelsens och nämndernas samtliga ledamöter, ordinarie och ersättare. Frågorna i enkäten rör huvudområdena målstyrning, ekonomistyrning och intern kontroll.

Dialogmöten med styrelse och nämnder

Revisionen genomför också dialogmöten med styrelse och nämnder där samtliga ledamöter, ordinarie och ersättare, är kallade. Vid dialogmötet redovisas resultatet av enkäten samt att det förs en dialog kring styrelsens eller nämndens syn på året som gått, hur styrelsen eller nämnden ser på framtiden, samt eventuella övriga frågor från revisionen.

Skriftlig rapport

Resultatet av presidiernas genomförda självskattning, resultatet av enkäter, analys av styrelser och nämnders dokumentation samt övrig information som revisionen fångat upp under året, sammanställs i en rapport som skickas till styrelser och nämnder för kännedom.

Information på sammanträden

En del av revisorernas arbete är att bjuda in och träffa företrädare för verksamheterna, för att få information inom områden som revisorerna bedömt vara angelägna.

Kommunrevisorerna

Fördjupade granskningar

Nedan beskrivs planerade fördjupningsgranskningar. Revisionen arbetar aktivt med sin riskanalys, vilket gör att revisionsplanen och planerade granskningar kan komma att uppdateras/förändras under året.

1. Grund- och gymnasieskolornas arbete för att motverka kränkande behandling

Huvudmannen har enligt skollagen och diskrimineringslagen ett långtgående ansvar i alla led när det gäller att motverka kränkande behandling. Kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. De kan vara synliga och handfasta likaväl som dolda och subtila. Kränkande behandling kan till exempel vara nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden eller slag och sparkar. Kränkningarna kan även bestå av utfrysning eller hot och förekommer ofta även på internet, till exempel på sociala medier.

Rutiner och aktiva insatser ska finnas för att förebygga, upptäcka, utreda och åtgärda kränkande behandling, vilket framgår bland annat av Skolverkets stödmaterial inom området. Det förebyggande arbetet ska i stor utsträckning ske under medverkan av eleverna, vilket framgår av särskild förordning. Sammantaget krävs att huvudmannen kontinuerligt uppdaterar och följer upp rutiner och riktlinjer, samt ger förutsättningar för att styrande och stödjande dokument blir levandegjorda inom ansvarsområdet.

I skollagen anges att huvudmannen alltid ska informeras när rektor får kännedom om att en elev känner sig utsatt för kränkande behandling. För att huvudmannen ska vara informerad och kunna följa och bedöma utvecklingen i varje enskilt fall är det viktigt att det finns fungerande system för rapportering och kommunikation om detta mellan enheten och huvudmannen.

Det övergripande syftet med granskningen är att bedöma om nämnderna bedriver ett ändamålsenligt arbete med att motverka kränkande behandling och främja likabehandling inom grundskolan. Granskningen syftar även till att bedöma i vilken utsträckning rekommendationerna från revisionens granskning 2011 har tagits omhand.

2. Granskning av investeringskalkylering

Umeå kommuns investeringar innebär att betydande belopp binds i fast egendom som påverkar kommunens ekonomi och verksamheter under lång tid framöver. Enligt "Planeringsförutsättningar, budget och investeringar" investerar kommunen under 2021 866,8 mnkr och för planperioden åren 2022–24 ytterligare 2 498,5 mnkr. Det är därmed av största betydelse att beslutsunderlagen är tydliga med ekonomiska konsekvenser förknippade med respektive investeringsprojekt, såväl utgifter men även kommande årliga kapitalkostnader, skötsel och underhåll. Av beslutsunderlagen bör det framgå vilka alternativa åtgärder som föreligger, vilka överväganden som gjort samt om investeringarna följer miljö- och hållbarhetskrav fastställda av fullmäktige.

Kommunrevisorerna

Avslutade investeringsprojekt åren 2007–2019 (årsredovisning 2019, investeringsredovisning tabell 28) avviker negativt från budget med totalt 67 mnkr motsvarande 17%. Av årsredovisningen framgår vidare att investeringstakten totalt sett understiger den av fullmäktige beslutade och att orsaken är att många investeringar blivit förskjutna eller försenade samt att planerade budgetnivåer varit mer ambitiösa än vad verksamheterna och utförarorganisationen kunnat utföra. Investeringsprocessen har därför justerats inför 2020 i syfte att bygga investeringsförutsättningar på realistiska förväntningar. I den justerade processen ska kommunstyrelsen besluta om inriktningsramar per nämnd och nämnderna prioritera sina investeringsbehov inom dessa ramar.

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen och tekniska nämnden säkerställer ändamålsenliga beslutsunderlag och en tillräcklig intern kontroll ifråga om investeringskalkyler med beaktande av lokala miljömål.

3. Kommunens arbete utifrån barnkonventionen

Från den 1 januari 2020 är FN:s konvention om barnets rättigheter inkorporerad som svensk lag. Konventionen innebär att ett barnrättsbaserat synsätt och att varje barns rättigheter ska tas till vara i offentlig verksamhet. Att barnkonventionen blivit lag innebär att barns rättigheter väger lika tungt som annan lagstiftning vid avvägningar och bedömningar i mål och ärenden som rör barn.

Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar att skapa förutsättningar för att rättigheterna genomförs i praktisk handling. Barnperspektivet ska vara inkorporerat inte bara traditionell barnverksamhet (skola, barnomsorg, fritid och socialtjänst) utan i allra högsta grad av beslut i tekniska förvaltningar, till exempel i frågor gällande trafik, stadsplanering och miljö. Arbetet centralt och inom verksamheterna bör innefatta särskilda mål, utbildningsinsatser, arbetssätt för att pröva barns bästa, utvecklingsarbete (inklusive samordning och uppföljning) former för barns inflytande och delaktighet.

Umeå kommun har ingen övergripande strategi specifikt kopplad till sitt arbete med barnkonventionen. Istället är det upp till varje nämnd och verksamhet att enskilt organisera arbetet.

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen och andra berörda nämnder har säkerställt ett ändamålsenligt arbetssätt och en tillräcklig intern kontroll utifrån barnkonventionen.

4. Kommunens service, tillgänglighet och kommunikation med medborgarna

Umeå kommun har varje dag åtskilliga kontakter med kommuninvånarna vilket ställer krav på en hög nivå av tillgänglighet och service. Kontakterna sker överallt i kommunen, inom alla nämnder och verksamheter. Kommunikationen mellan medborgare och kommunen kan både initieras av medborgare, genom till exempel en begäran av allmän handling, eller av kommunen, genom att proaktivt informera berörda om till exempel stadsbyggnadsprojekt. Båda dessa former av kommunikation är väsentliga för medborgares möjlighet till demokratiskt deltagande och insyn.

Kommunrevisorerna

Kraven på kommunens kommunikation och service skiljer sig beroende på ärendets karaktär. Förvaltningslagens 6 § fastslår dock att generellt ska kommunen se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla. Kommunen ska lämna den enskilde sådan hjälp att han eller hon kan ta till vara sina intressen. Hjälpen ska ges i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Den ska ges utan onödigt dröjsmål. Kommunens tillgänglighet mot medborgarna via hemsida och sociala medier regleras även i lagen om ansvar för elektroniska anslagstavlor.

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen och berörda nämnder tillser att kommuninvånarna har en tillfredställande möjlighet till informationstillgång, samt att kommunens service och kommunikation med dess medborgare är ändamålsenlig med en tillräcklig intern kontroll.

5. Nyckelpersonsberoende inom tekniska nämndens verksamheter (kartläggning/förstudie)

Revisionen har i tidigare granskningar uppmärksammat att det finns en nyckelpersonsberoende inom flera av tekniska nämndens verksamheter. Nyckelpersonsberoende kan utgöra ett problem om det inte kombineras med tillräcklig kunskapsöverföring till andra individer och funktioner. Det ökar också sårbarheten vid sjukfrånvaro och uppsägning.

Tekniska nämnden redovisar i sin årsrapport för 2020 att kompetensförsörjningen har påverkats av rådande pandemi. Många planerade utbildningar, studiebesök osv har fått ställas in. Samtidigt har verksamheterna Gator och parker, Fastighet och Måltidsservice pga. osäkerheten på den privata marknaden haft det lättare att rekrytera till tidigare svårrekryterande befattningar.

Syftet med revisionens kartläggning är att öka kunskapen om hur omfattande nyckelpersonsberoendet är inom tekniska nämndens olika verksamheter. Beroende på utfallet kan de förtroendevalda revisorerna besluta om att genomföra en fördjupad granskning på området.

6. Kommunens underhåll av fastigheter och anläggningar

Kostnader för lokaler och anläggningar är en väsentlig post i kommunens budget. Därför är det viktigt att kommunen har en ändamålsenlig och tillräcklig styrning och kontroll av att fastigheternas och anläggningarnas underhållsbehov tillgodoses. Underhållet indelas allmänt i dels förebyggande underhåll, dels avhjälpande underhåll (akuta åtgärder). Om kommunen investerar för lite i underhållet över tid uppkommer behov av förnyelse/ombyggnad vilket är väsentligt dyrare än normalt underhåll.

Revisorerna genomförde år 2017 en granskning avseende det strategiska underhållet av kommunens anläggningstillgångar. Granskningen visade att det fanns ett ackumulerat framtida underhållsbehov för fastigheter men att behovet arbetats ner. Vidare bedömdes det finnas en relevant fastighetsunderhållsplan och nämndens rutiner, metoder och systemstöd för att bedöma, beräkna och planera underhållsbehov bedömdes vara effektiva. De rekommendationer som lämnades till tekniska nämnden avsåg bland annat att utveckla

Kommunrevisorerna

riskanalysen för fastigheter med konsekvensbeskrivning rörande effekt av eftersatt underhåll samt att ta fram uppgift om det framtida underhållsbehovet för kommunens tillgångar för en längre tidshorisont.

Inom ramen för den grundläggande granskningen 2020, och i revisionsplaneringen för 2021, har revisorerna dock uppmärksammat ytterligare risker beträffande kommunens underhåll av fastigheter och anläggningar. Revisionen upplever att det finns ett behov av att klarlägga ett antal frågeställningar avseende underhåll av fastigheter och anläggningar och vad det kan innebära för kommunen i ekonomiskt- och verksamhetsmässigt perspektiv.

Med anledning av ovanstående har kommunens revisorer i sin riskanalys gjort bedömningen att kommunens rutiner avseende underhåll av fastigheter och anläggningar behöver granskas.

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunen har ett ändamålsenligt underhåll vad gäller fastigheter och anläggningar eller om det innebär risker för kommunen i ett ekonomiskt- och verksamhetsmässigt perspektiv.

7. Kommunens köp av konsulttjänster

Kommunen anlitar i betydande uträkning konsulttjänster för att genomföra sina uppdrag. Styrning, uppföljning och kontroll av utförda tjänster och kostnader är av stor betydelse för att nå kommunens övergripande mål om god ekonomisk hushållning. Respektive styrelse/nämnd ansvarar för detta inom sina respektive verksamhetsområden. Upphandlingsbyrån utgör ett stöd, och till viss del även en kontrollfunktion, vid upphandlingar och ingående i avtal med externa leverantörer. Vid direktupphandlingar under 50 tkr för varor och 300 tkr för tjänster behöver dock inte upphandlingsbyrån kontaktas utan verksamheterna ansvarar själva för hela processen.

Med anledning av ovanstående drar kommunens revisorer slutsatsen i sin riskanalys, att kommunstyrelsens och tekniska nämndens interna kontroll avseende inköp av konsulttjänster behöver granskas.

Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen och tekniska nämnden säkerställt en tillräcklig intern kontroll i samband med köp och användande av konsulttjänster, bland annat med avseende på jävsproblematik.

8. Granskning av kommunens planeringsberedskap

Det är ett kommunalt ansvar att upprätta översiktsplaner och detaljplaner. I översiktsplanen redovisar kommunen den politiska viljan och den framtida användningen av mark och vatten i kommunen. I detaljplanerna regleras sedan markanvändningen och bebyggelseutformningen på en mer detaljerad nivå. Umeå kommun har ett långsiktigt mål om att växa till 200 000 invånare år 2050. Ett tillväxtmål som ska klaras med social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Det ställer krav på att det finns en god planeringsberedskap för att kunna möta de krav och behov som ställs.

En god planeringsberedskap förutsätter att kommunen har en strategisk beredskap som fokuserar på kommunens hantering av planering och i vilken utsträckning det finns

Kommunrevisorerna

strategidokument eller motsvarande som stöd i planeringen (ex. fördjupade översiktsplaner, detaljplaneprogram eller kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning). Kommunen behöver också ha en markberedskap, det vill säga en strategi för markförvärv och bevakning av mark som är lämplig att förvärva inom en snar framtid likväl som att kommunen äger mark som är lämplig för bostadsändamål. Slutligen behöver kommunen även ha resurs- och organisationsberedskap, det vill säga personella resurser att vid behov utföra planläggning samt en kunskap och kännedom kring hur arbetet med planeringen är organiserad och hur lång tid processen tar.

Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen och byggnadsnämnden har säkerställt en ändamålsenlig planeringsberedskap.

9. Långsiktig finansiell planering

Svensk ekonomi har under flera år befunnit sig i högkonjunktur. De offentliga finanserna har präglats av god tillväxt vilket inte gått obemärkt förbi i sammanställningar av kommunernas resultaträkningar. Bland annat har en hög skatteunderlagsutveckling de senaste åren bidragit till utfallet. Inför 2020 bedömde dock SKR att Sverige skulle gå in i en mild lågkonjunktur och att den kommer att fortsätta under 2021. Till detta måste nu även beaktande ske av rådande pandemi.

Kommunerna står inför stora demografiska utmaningar de kommande åren. Befolkningstillväxten förväntas fortsatt öka i en förhållandevis hög takt. Befolkningen förväntas dock inte vara jämnt fördelad för olika befolkningsgrupper. Det är främst bland äldre, men också bland yngre, som utvecklingen är som högst. Detta medför att demografin kommer ställa höga krav på kommunernas finanser framöver. I juni 2019 presenterade finansdepartementet en analys som visade att med oförändrat välfärdsåtagande skulle gapet mellan intäkter och kostnader öka till 90 miljarder kronor år 2026. En utveckling som ställer stora krav på kommunerna att tillhandahålla kostnadseffektiva verksamheter framöver.

Under 2019 genomfördes en granskning avseende hantering och finansiering av kommunkoncernens fortsatta expansion, som fokuserade på kommunens strategiska finansieringsprocess. Granskningen visade bland annat att de koncerngemensamma strategierna¹ var tillräckliga för att säkerställa en god ekonomisk hushållning på kort och lång sikt. Det bedömdes dock finnas brister i styrdokumentens innehåll och reglering/detaljningsnivå samt roll- och ansvarsfördelning, vilket medförde att de inte bedömdes vara förenliga med kommunallagen fullt ut. Likaså identifierades brister i den återrapportering som ska ske till fullmäktige

Med beaktande av den utveckling som sker, och som beskrivs ovan, anser revisorerna att det är viktigt att närmare granska hur Umeå kommuns förutsättningar för en långsiktig hållbar ekonomi ser ut, ur ett vidare perspektiv än endast den strategiska finansieringsprocessen. Internt påverkas dessa förutsättningar av huruvida kommunen har ändamålsenliga uppföljningsrutiner och ett prognosarbete som ger hög träffsäkerhet jämfört med utfallet. Aktuell och korrekt redovisning är av mycket stor betydelse, bland annat för

¹ Finanspolicy, regler och riktlinjer för finansiell verksamhet samt riktlinjer för medelsförvaltningen m fl

Kommunrevisorerna

kostnadskontroll och prioriteringar. Beslut måste kunna fattas och följas upp utifrån korrekta underlag.

Med anledning av ovanstående har kommunens revisorer dragit slutsatsen i sin riskanalys, att kommunens långsiktiga finansiella planering behöver granskas. Detta medför bland annat att även prognosernas träffsäkerhet bör granskas översiktligt. Därtill bör även rekommendationer från tidigare granskning följas upp inom ramen för detta.

Granskningens syfte är att bedöma hur Umeå kommuns förutsättningar för en långsiktig hållbar ekonomi ser ut. I granskningen ingår också att identifiera finansiella styrkor och risker samt andra utmaningar.

10. Lokalförsörjning

Kommunens lokalförsörjning syftar till att tillgodose berörda verksamheter med kostnadseffektiva och ändamålsenliga lokaler för att uppnå verksamhetens mål på såväl kort som lång sikt. En väl fungerande lokalförsörjning är av stor vikt för att kunna säkerställa en god ekonomisk hushållning och för att kommunens verksamheter ska ha möjlighet att bedriva en kvalitativ verksamhet och ge god service till invånarna. Detta är av särskild vikt för kommuner som är inne i en expansionsfas, liksom Umeå kommun, då det ställer än högre krav på att kommunens verksamheter har tillgång till ändamålsenliga lokaler.

Med lokalförsörjning menas samtliga delar i processen, dvs. planering, anskaffning, anpassning, förvaltning och, vid behov, avveckling av kommunens egna fastigheter samt anskaffning och avveckling av inhyrda bostäder och lokaler. Samordning, planering och framförhållning är av avgörande betydelse i processen. För att en lokalförsörjningsprocess ska kunna anses vara ändamålsenlig är det nödvändigt att det finns en tydlighet i roller och ansvar i samtliga delar av processen samt att det finns gemensamma strategier i organisationen för att uppnå de mål som fullmäktige fastställt. I Umeå kommun är det tekniska nämnden som har det övergripande ansvaret för lokalförsörjningsfrågor och har i uppdrag att samordna kommunens lokalbehov.

Granskningens syfte är att bedöma om tekniska nämnden har säkerställt en ändamålsenlig planering, samordning och framförhållning när det gäller att försörja kommunens verksamheter med ändamålsenliga lokaler. Granskningen syftar också till att bedöma om tekniska nämnden har en tillräcklig intern styrning och kontroll som säkerställer att lokalutnyttjandet optimeras på ett kostnadseffektivt sätt.

11. Uppföljning av tidigare granskningar

En uppföljande granskning kommer att genomföras av ett urval granskningar som genomförts tidigare år. Exempel på granskningar som kan komma att följas upp är:

- Tekniska nämndens verksamhetsstyrning samt struktur för intern kontroll (2018)
- Samverkan mellan landstinget (numera regionen) och kommunen i vården av multisjuka äldre (2016)

Kommunrevisorerna

Urval av granskningar som ska följas upp beslutas inför framtagande av projektplan för granskningen.

Granskningsens syfte är att bedöma om styrelse och nämnder har beaktat de rekommendationer som lämnades i de tidigare granskningarna.

12. Brottsförebyggande arbete

För det brottsförebyggande arbetet är ansvaret fördelat på ett flertal aktörer. Kommunerna har en central roll i det lokala brottsförebyggande arbetet. Många kommuner bedriver ett ambitiöst och engagerat arbete utifrån den lokala lägesbilden och i samverkan med polis och andra aktörer i lokalsamhället. Inom de kommunala verksamheterna finns ett flertal verksamheter och verktyg som kan bidra till ett effektivt och kunskapsbaserat lokalt brottsförebyggande arbete. En av de viktigaste aktörerna är socialtjänsten som bl.a. ska verka för att förhindra att barn och unga far illa, verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden och ge råd, stöd och annat bistånd till familjer, enskilda och andra grupper som behöver det. Även skolan bidrar med viktiga insatser för det brottsförebyggande arbetet. En trygg skolgång och att gå ut skolan med goda kunskaper är en stark skyddsfaktor och kan indirekt minska risken för kriminalitet och utanförskap. Även inom flera andra kommunala verksamheter kan insatser få brottsförebyggande effekter. Exempelvis inom samhällsplaneringen där risken för brott kan minska genom att ett brottsförebyggande perspektiv beaktas vid planering, utformning och underhåll av exempelvis bostadsområden, parker och torg. Kommunerna kan också förebygga och upptäcka ekonomisk brottslighet och andra missförhållanden genom tillsyn och genom väl utarbetade rutiner och kontroller vid inköp av varor och tjänster.

I det brottsförebyggande arbetet är det av stor vikt att det finns en väl fungerande samverkan mellan samtliga aktörer, såväl inom kommunen som med polis, näringsliv och civilsamhället. I Umeå kommun finns en upparbetad samverkan och ett pågående arbete genom bland annat UmeBrå (Umeå kommuns lokala brotts- och drogförebyggande råd) samt inom ramen för uppdraget Umeå växer tryggt och säkert. Uppdraget syftar till att säkerställa en struktur för systematiskt arbete med syfte att öka tryggheten och minska brottsligheten samt motverka tendenser till social oro i Umeås nordöstra stadsdelar.

Revisorerna har i sin riskanalys identifierat en risk att det brottsförebyggande arbetet inte sker på ett strukturerat och systematiskt sätt genom en tydlig samordning, planering och genomförande av insatser samt en samlad uppföljning av resultat och effekter av arbetet.

Granskningsens syfte är att bedöma om kommunens samlade brottsförebyggande insatser är kartlagda, om det sker någon uppföljning och analys av det resultat som insatserna leder till samt om det sker någon systematisk omprövning av insatser utifrån förekommande uppföljning och analys.

13. Kommunens ägarstyrning och uppsikt över nämnder och bolag

Enligt kommunallagen ska kommunstyrelsen leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över nämndernas och bolagens verksamhet. Styrelsen ska uppmärksamt följa de frågor som kan ha inverkan på kommunens ekonomiska

Kommunrevisorerna

ställning och hos fullmäktige göra de framställningar som behövs. Syftet med uppsiktsplikten är att kommunstyrelsen, på ett systematiskt sätt ska kunna följa utvecklingen inom nämnder och kommunala bolag. Kommunstyrelsen ska se till att få nödvändig information så att kommunstyrelsen kan vidta åtgärder om det uppstår avvikelser i verksamheterna.

Umeå kommun har ett antal hel- och delägda bolag. Att ha en fungerande ägarstyrning är väsentligt för den samlade verksamheten. En fungerande ägarstyrning utgörs av väl utformade styrdokument, en utvecklad dialog mellan ägare och bolag samt en ändamålsenlig rapportering av ekonomi och verksamhet till ägaren.

Under 2017 genomfördes en granskning avseende kommunstyrelsens ägarstyrning av kommunkoncernen. Granskningen var till viss del en uppföljning av en tidigare genomförd granskning avseende kommunstyrelsens uppsiktsplikt. Granskningen identifierade en rad brister kopplade till såväl ägarstyrningen som uppsiktsplikten. Detta i kombination med nya ägardirektiv har legat till grund för revisorernas och lekmannarevisorernas riskbedömning avseende ägarstyrningen.

För att säkerställa en helhetssyn, ett koncernperspektiv, över kommunens samlade verksamhet och den uppsikt som kommunstyrelsen förväntas utöva bedömer revisorerna att det är av vikt att granskningen omfattar såväl nämnder som bolag. Det bedöms även vara viktigt att ägarstyrningen integreras i granskningen då ägarstyrningen och uppsiktsplikten är tätt sammankopplade.

Granskningens syfte är att bedöma om ägarstyrning och kommunstyrelsens uppsikt av kommunens nämnder och bolag utövas på ett ändamålsenligt sätt. Granskningen genomförs samordnat med lekmannarevisorernas granskning om mål- och ägarstyrning.

14. Kommunens beredskap och hantering av privata utförare inom hemtjänsten

Hemtjänsten är en central kommunal angelägenhet och en viktig välfärdstjänst. Hemtjänsten har utvecklats från att vara mest inriktad på hjälp i hushållet till att bli en kvalificerad tjänst som ger vård och omsorg till svårt sjuka personer. Allt fler äldre bor kvar i ordinärt boende livet ut, ofta med stort behov av stöd från hemtjänsten. De nationella befolkningsprognoserna visar att andelen äldre ökar vilket ställer högre krav på att kommuner har en fungerande verksamhet av god kvalitet.

I Umeå kommun har många äldre idag hemtjänst från externa utförare enligt Lagen om valfrihet (LOV) istället för hemtjänst i kommunal regi. Utifrån att hemtjänst är en kommunal angelägenhet har dock kommunen det yttersta ansvaret att ge medborgare hemtjänst, om den privata utföraren av någon anledning skulle falla bort. Kommunen ansvarar också för att följa upp så att hemtjänsten utförs i enlighet med biståndsbeslut.

Syftet med granskningen är att bedöma om äldrenämnden har en tillräcklig uppföljning och kontroll av externa utförare samt har en tillräcklig beredskap att möta det ökande behovet av hemtjänst och att vid behov ta över hemtjänst i egen regi.

Kommunrevisorerna

Samordnad revision och lekmanrevision

Samordnad revision mellan kommunförvaltningen och dess företag är ett viktigt instrument för ägarens (kommunfullmäktiges) kontroll och uppföljning. Lekmannarevisorerna granskar därför även den verksamhet som bedrivs i bolagen. Den samordnade revisionen ger förutsättningar att bedöma hur kommunen arbetar med ägarstyrning och förvaltningskontroll. Granskningen sker utifrån ett övergripande styrperspektiv där ägardirektiven och kommunstyrelsens uppsikt är viktiga inslag. I sin granskning samverkar lekmannarevisorerna med den auktoriserade revisorn och träffar bolagens ledning vid flera tillfällen varje år.

Lekmannarevisorns uppgift i de kommunala bolagen är att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om den interna kontrollen är tillräcklig samt om anvisningar från årsstämman följs. Granskningen ska ske enligt god sed och resulterar i en granskningsrapport med tillhörande granskningsredogörelse som presenteras för årsstämman via bolagens styrelse. Granskningsrapporten ska även fogas till revisionsberättelsen för kommunen.

Enligt god sed ska även en samverkan ske med respektive bolags auktoriserade revisor för avstämning av sina olika granskningar. Former för detta finns fastställda.

Lekmannarevisorernas granskning av de kommunala bolagen

Lekmannarevisorerna kommer att utifrån sin risk- och väsentlighetsbedömning genomföra grundläggande granskning och fördjupad granskning av de kommunala bolagen.

Grundläggande granskning

Den grundläggande granskningen består av flera delar; enkät till styrelsernas ledamöter, dialog med bolagen samt protokollsgranskning.

Enkät och dialogmöten

Dialogmöten genomförs med samtliga styrelser som ingår i granskningen (preciserar i projektplan). Inför dialogerna skickas en enkät ut till styrelsens medlemmar med frågor avseende styrning och uppföljning av verksamheten. Även verksamhetsspecifika frågor, med grund i revisorernas riskanalys, kan komma att ingå i enkäten och/eller skickas ut inför dialogmötet. Enkätsvaren och svar på ställda frågor kompletteras med dialog/diskussion kring frågorna under dialogmötet.

Protokollsgranskning

Lekmannarevisorerna följer styrelsen/bolaget löpande genom bland annat protokollsgranskning. Protokollsgranskningen syftar till att revisorerna ska få en god uppfattning om vilka ärenden som hanteras och beslutas av respektive styrelse, dess följsamhet till mål och direktiv samt att notera viktiga iakttagelser utifrån såväl genomförd

Kommunrevisorerna

riskanalys som hur styrelsen agerar vid eventuella avvikelser eller i övrigt utför sin styrning, uppföljning och kontroll.

Skriftlig rapport

Resultatet av enkäter, analys av styrelsernas dokumentation, dialog med styrelserna samt övrig information som revisionen fångat upp under året, sammanställs i en rapport per bolag som skickas till styrelserna för kännedom.

Fördjupade granskningar

Utifrån sin risk- och väsentlighetsbedömning avser lekmannarevisorerna att genomföra fördjupade granskningar inom följande område:

Mål- och ägarstyrning

En fungerande ägarstyrning är väsentligt för den samlade verksamheten. Att den är tydlig och transparent är viktigt för legitimiteten i de kommunägda bolagen. Det är ett demokratiskt intresse att både allmänhet och förtroendevalda kan få insyn i och information om den kommunala bolagsverksamheten. Eftersom de kommunala bolagen också har stor betydelse för samhällsekonomin finns ett starkt samhällsintresse av en god styrning, en effektiv verksamhet och en stor öppenhet i bolagen. En fungerande ägarstyrning utgörs av väl utformade styrdokument, en utvecklad dialog mellan ägare och bolag samt en ändamålsenlig rapportering av ekonomi och verksamhet till ägaren. Huruvida ägarstyrningen och uppsiktsplikten utövas på ett tillräckligt och ändamålsenligt sätt av ägaren/ägarrepresentanter åligger kommunens revisorer att bedöma. Lekmannarevisorerna bör i sin tur undersöka och bedöma hur ägardirektiven återspeglas i bolagets mål och verksamhet, om bolagsledningen agerar i den riktning som ägardirektiven anger, om ägardirektiven anses vara tydliga och möjliga att tillämpa, hur de följs upp och om det finns en redovisning i förvaltningsberättelsen av hur direktiven uppfyllts etc.

Granskningen genomförs samordnat med kommunrevisorernas granskning av kommunens ägarstyrning och uppsikt över nämnder och bolag.